

ฐานข้อมูลห้องถิน จังหวัดกำแพงเพชร-ตาก

สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

เรื่อง ผ้าทอจะหรี่ยง

รายละเอียด

นายคือบีอ เป็นราษฎรอาศัยอยู่บ้านก็โก-โค-โก ซึ่งเป็นหมู่บ้านชาวจะหรี่ยงที่อาศัยอยู่ในเขตอำเภอพบพระ จังหวัดตาก ปัจจุบันหมู่บ้านดังกล่าวได้ล่มสลายแล้วเนื่องจากมีพื้นที่ไม่เหมาะสมกับการตั้งบ้านเรือน ต่อมาเมื่อ ประมาณปี พ.ศ.2474 นายคือบีอ ขณะนั้นอายุได้ 25 ปี ได้เดินทางมาที่บ้านอุฐะ พร้อมกับญาติพี่น้องจำนวน หนึ่งเพื่อแสวงหาพื้นที่ทำกินแห่งใหม่และพบว่าพื้นที่ดังกล่าวมีลำหัวยาวเลี้ยว กับลำหัวย้อย โครงการ มหาราชบูรพา ให้พื้นดินมีความอุดมสมบูรณ์เหมาะสมแก่สร้างบ้านเรือนและบริเวณพื้นที่ดังกล่าวได้มีราษฎรชาวจะหรี่ยงอาศัยอยู่ แล้วจำนวน 15 คน 3 ครัวเรือน คือ ครอบครัวของนายเต้แคน นายโกโคง และนายยะแย

ต่อมาเมื่อชุมชนได้ขยายตัวมากขึ้น มีประชากรถึง 53 คน 20 ครัวเรือน ชาวบ้านจึงได้รวมตัวกันตั้งชื่อ หมู่บ้านว่า “อุฐะ” และได้แต่งตั้งให้นายคือบีอ เป็นผู้นำคนแรก สภาพทั่วไปของหมู่บ้านเป็นป่าที่อุดมสมบูรณ์ และมีสัตว์ป่ามากมาย เช่น หมูป่า กวาง เก้ง ฯลฯ เหมาะสมกับวิถีชีวิตแบบเศรษฐกิจยังชีพ คือ มีความเรียบง่าย

ฐานข้อมูลท้องถิ่น จังหวัดกำแพงเพชร-ตาก

สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

ปรับตัวให้เข้ากับธรรมชาติเก็บของป่า ล่าสัตว์ และปลูกข้าวไว้เพียงเพื่อบริโภคในครัวเรือนเท่านั้น

หลังจากได้สร้างบ้านเรือนเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ราชภัฏบ้านอุฐฯ ได้ร่วมแรงร่วมใจกันสร้างสิ่งยึดเหนี่ยวทางจิตไว้ที่กลางหมู่บ้านนั้นคือ “เจดีย์ทราย” เพื่อเป็นสัญลักษณ์แทนพุทธศาสนา แต่ก็ยังมีความเชื่อในเรื่องของอำนาจเหนือธรรมชาติที่เกี่ยวข้องกับระบบผลิต ได้แก่ พิธีเลี้ยงผีหัวฝาย พิธีเลี้ยงผีข้าวเขียว พิธีเสกห้อบือชา และพิธีเชกห้อโห ในเรื่องของระบบคุณค่า ได้แก่ พิธีทำบุญขึ้นบ้านใหม่ พิธีมัดมือ ทำบุญขุมจีน และสุท้ายเป็นระบบความสัมพันธ์ คือ ประเพณีการแต่งงาน การคลอดลูกและการทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้กับญาติพี่น้องที่ล่วงลับไปแล้ว มีการประกอบพิธีกรรมในระดับครอบครัวและชุมชน เพื่ออ่อนหวานให้เทพต่างๆ ช่วยคุ้มครองคนในหมู่บ้านให้ปลอดภัยจากภัยที่อาจจะเกิดขึ้นได้ตลอดจนความอุดมสมบูรณ์ของพืชพันธุ์ธัญญาหารซึ่งสิ่งต่างๆ เหล่านี้ทำให้ชุมชนมีความมั่นคง ยั่งยืน และมีพลังในตัวเอง

และเมื่อ พ.ศ. 2513 ทางราชการได้เข้ามาสำรวจหมู่บ้านขณะนั้นมีจำนวนครัวเรือนเพิ่มขึ้นถึง 30 ครัวเรือนแล้ว และเริ่มจัดทำบัตรประจำตัวประชาชนให้กับคนในหมู่บ้านเพื่อเป็นการสำรวจจำนวนประชากรในเขตพื้นที่อำเภอพบพระ จังหวัดตาก (อ้างจากบัตรประจำตัวประชาชน นายคือบือ)

หลังจากที่นายคือบือ อายุมาก (65 ปี) จึงได้ลาออกจากตำแหน่งผู้นำหมู่บ้านและได้แต่งตั้งให้นายปาอู เป็นผู้นำคนต่อไป (ประมาณ พ.ศ. 2522 – 2533) และในสมัยนี้เองเมื่อ พ.ศ. 2524 ราชภัฏชาวกะเหรี่ยงได้รวมกันสร้างวัดขึ้นโดยใช้วัสดุที่ทำจากไม้ไผ่และหลังคาเป็นใบตองตึงและนายคือบืออดีตผู้นำหมู่บ้านคนแรกได้เดินทางไปที่จังหวัดพะอัน ประเทศพม่าเพื่อนิมนต์พระกะเหรี่ยงจำนวน 2 รูป มาจำพรรษาที่บ้านอุฐฯ ต่อมามีได้มีเจ้าหน้าที่สำรวจตรวจสอบเด่นที่ 346 ได้มาสร้างโรงเรียนให้กับบ้านอุฐฯ ทำการสอนในระดับปฐมศึกษามีชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-4 และได้ร่วมกับคณะกรรมการหมู่บ้านเพื่อเปลี่ยนชื่อหมู่บ้านใหม่เป็น “แม่ออกฐ”

หลังจากที่นายปาอู อายุครบ 60 ปี (พ.ศ. 2533) ได้มีการประชุมราชภัฏบ้านแม่ออกฐเพื่อเลือกผู้นำหมู่บ้านคนต่อไป โดยมีเจ้าหน้าที่จากอำเภอ ครุ สำรวจตรวจสอบเด่นที่ 346 และกำหนดตำแหน่งลาเวเลှု มาร่วมเป็นพยานและผลการเลือกตั้งปรากฏว่า “นายราดา คีรีเกริกก้อง” ขึ้นดำรงตำแหน่งผู้นำหมู่บ้านคนต่อไป

เมื่อ พ.ศ. 2538-2539 กลุ่มทหาระกะเหรี่ยงที่นับถือศาสนาพุทธ ภายใต้การดูแลของพระภูทุสะนะ ต้องการที่จะสร้างวัดในเขตอิทธิพลของ KNU (Karen National Union) แต่ถูกทหาระกะเหรี่ยงที่เป็นคริสต์เตียนกีดกันจะเกิดการต่อต้าน และเกิดการประท้วงทางความคิด และกล้ายามาเป็นการต่อสู้ทางกำลังและสุดท้ายค่ายมานะอํรปลอง ค่ายโนตะ (อยู่ตรงข้ามอำเภอท่าสองยาง) และค่ายคอนธุร่า 101 (อยู่ตรงข้ามอำเภอแม่สอด) ซึ่งเป็นที่ตั้งของกองบัญชาการ KNU แตกทำให้ราชภัฏชาวกะเหรี่ยงที่อาศัยอยู่ในพื้นที่สูรบได้รับผลกระทบจากภัยสงครามและหนีเข้ามาอาศัยอยู่ในหมู่บ้านเป็นจำนวนมากชาวบ้านที่อพยพเข้ามาระยะหนาeme คือ หมู่บ้านพะอ่า, เมียวะดี, จะเอ, เซ္จី, มากะแล และເກະຕະວិ

และในสมัยของนายราดา คีรีเกริกก้องนั้น ได้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว กล่าวคือ การสร้างบ้านเรือน

ฐานข้อมูลห้องถิน จังหวัดกำแพงเพชร-ตาก

สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

ที่เกิดจากการใช้สุดที่มีจากธรรมชาติเริ่มเปลี่ยนเป็นสังกะสี และกระเบื้องแทน มีเจ้าหน้าที่บ้านเมืองเข้ามาส่งเสริมในเรื่องของการผลิต มีการปลูกพืชเชิงเดียว ได้แก่ข้าวโพด เพื่อตอบสนองระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมข้ามชาติ และส่งที่ตามมาในเรื่องของเครื่องใช้ที่อำนวยความสะดวกความสะดวก เช่น รถยนต์ รถจักรยานยนต์ รถไถนา โกรศัพท์ ตู้เย็น หมอยุ่งข้าว โกรศัพท์ ฯลฯ มีการใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ในชุมชนและนอกชุมชนมากขึ้นเพื่อตอบสนองความทันสมัยการเจ็บป่วยก็ต้องใช้การรักษาแพทย์แผนใหม่ เช่น การคลอดบุตร ต้องเดินทางไปที่สถานีอนามัยประจำตำบลหรือโรงพยาบาลเท่านั้น ทำให้มีปัญญาในเรื่องของการรักษาพยาบาลแบบดั้งเดิมเริ่มหมดความจำเป็น

ช่วงเวลาที่ทศวรรษที่ผ่านมาทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมภายในหมู่บ้านอย่างมากมาย อันเนื่องมาจากคนในหมู่บ้านเดินทางไปทำงานนอกหมู่บ้านมากขึ้นพร้อมกับการรับเอาวัฒนธรรมจากภายนอกเข้ามาในหมู่บ้านด้วย และยิ่งไปกว่านั้นคนเมืองที่มีวัฒนธรรมเมืองได้เข้ามาติดต่อค้าขาย ทำให้ชุมชนเกิดการเรียนรู้เกี่ยวกับความหลากหลายทางสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมที่แตกต่าง

ความหลากหลายที่เข้ามาสู่ชุมชนบ้านแม่ออกซู ไม่ได้สร้างความ Lerwaiy แต่อย่างใด เพราะชุมชนมีการเลือกปรับ และนำมาสร้างใหม่ในบริบททางสังคม และวัฒนธรรมที่มีความเป็นพลวัตได้อย่างเหมาะสมและรู้เท่าทันอย่างไรก็ตามชุมชนยังมีการรักษาอัตลักษณ์ของวัฒนธรรมที่ดีงามในเรื่องของพิธีกรรมความเชื่อที่เกี่ยวข้องอยู่กับระบบผลิต ระบบคุณค่า และระบบความสัมพันธ์โดยอย่างมีสติ บนพื้นฐานของชาว “ปากเกอะญู” ที่มีประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมมาอย่างยาวนาน

ประวัติความเป็นมาของ “ผ้าทอกะเหรี่ยง”

ชาวกะเหรี่ยงขาวมีความเชื่อแต่โบราณว่าลายของผ้าทอกะเหรี่ยงนั้น ได้มาจากลายหนังงูใหญ่ซึ่งเป็นคู่รักในอดีตของหญิงสาวชาวกะเหรี่ยงโดยที่งูตัวนั้นจะเปลี่ยนลายทุกวัน และหญิงสาวก็ทอดผ้าตามลายที่ปรากฏจนครบ 7 วัน พอได้ 7 ลาย คือ ลายโยหรือกือ เกอเปเพโล ฉุยช้อล้อ ที่ข่า เกอแแนวเดอ เซอกอพอ และแซล่าแยะ แต่ลายที่นิยมนำมาทอและปัก มี 4 ลายคือ โยหรือกือ เกอเปเพโล ฉุยช้อล้อ และลายที่ข่า บัวจุบันยังมีการคิดต้นลายใหม่ๆ ก็เกิดขึ้นอีกมากมาย ชาวปากอเมญอ มีพื้นฐานการทอผ้ามาตั้งแต่บรรพบุรุษ เป็นการผลิตไว้ใช้ในครัวเรือน ที่เหลือจึงนำมาจำหน่ายเพื่อเพิ่มรายได้ให้กับครอบครัว ลักษณะลายผ้าที่ผลิตกันจะเป็นไปในลักษณะต่างคนต่างทำลายผ้าเป็นไปตามความชำนาญของผู้ทอ ไม่มีเอกสารลักษณ์ มาตรฐานการผลิตที่แตกต่างกัน จึงมีการรวมกลุ่มกันขึ้น

เอกสารลักษณ์/จุดเด่นของผลิตภัณฑ์

หญิงสาวชาวกะเหรี่ยงจะใส่ชุดยาวสีขาว ส่วนชายหนุ่มจะใส่สีแดงสด ส่วนหญิงชาวปากอเมญอที่แต่งงานแล้วจะสวมใส่เสื้อสีดำและมีคาดลายปักที่หลักหลายผสมผสานกันในส่วนชายเสื้อตั้งแต่ได้อกคลุ่มถึงสะโพก ผ้าถุงสี

ฐานข้อมูลห้องถีน จังหวัดกำแพงเพชร-ตาก

สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

เดง ผ้าทอจะเรียง จะทอดว่ากีเอว ลวดลายดังเดิมจะมีสีสันที่สดใสเมื่อต้องการทอลายในตัวผืนผ้า และการปักผ้า ผ้าบางผืนจะมีการเย็บลูกเดือยเป็นลวดลายต่างๆ ปัจจุบันการให้สีสันลายผ้าจะมีการทอหรือปักสีอื่นๆ เพิ่มขึ้นอาทิ เช่น สีเขียว สีฟ้า สีเหลือง และสีชมพู ลวดลายที่ทอเป็นภูมิปัญญาห้องถีนที่สืบทอดกันมาจากบรรพบุรุษและ เป็นการทอมือแต่ละชิ้นจึงเป็นความภาคภูมิใจของผู้ทอส่งต่อผู้ใช้ด้วยความใส่ใจ

ขั้นตอนการผลิต

การขึ้นเครื่องทอ

เป็นการนำเส้นด้ายมาเรียงกันอย่างมีระเบียบตามแนวอนขنانไปกับไม้ขี้น เรียงลำดับไว้ ดังนี้ การเรียง ด้ายจะใช้จำนวนคู่ เช่น 2 เส้น หรือ 4 เส้นครึ่งได้หากต้องการผ้าหนา เช่น ผ้าห่ม ก็ใช้ด้ายไปแยกที่ตากอเป็น 2 ส่วนๆ ละ 2 เส้น หากเป็นเส้นด้ายพื้นเมืองปั้นเอง ปกตินิยมใช้ด้ายยืนเพียงเส้นเดียว เวลาเรียงใช้ 2 เส้นควบ หากเป็นด้ายสำเร็จรูป จะใช้ด้ายยืน 2 เส้นเวลาเรียงใช้ 4 เส้นควบ จำนวนด้ายอาจเพิ่มมากขึ้น ในกรณีที่เป็นการ ทอผ้าลายญูนตามแนวยาว เช่น การทอเสื้อของผู้ชายสูงอายุของจะเรียบสะกอจะใช้ด้ายยืนปกติ คือ 1 เส้น เวลา เรียงใช้ 2 เส้นควบ เมื่อถึงเวลาจะเพิ่มด้ายยืนเป็น 2 หรือ 3 เส้น จะนั่นเวลาเรียงด้ายต้องใช้ 4 หรือ 6 เส้นควบ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับลวดลายที่ต้องการ

การเรียงด้วย มีขั้นตอนดังนี้

- คล้องด้ายที่หลักที่ 1 และสาวด้วยทั้งหมดผ่านหลักที่ 2, 3, 4 และ 5 นำไปคล้องหลักที่ 6 และสาวงลับมา คล้องหลักที่ 1
- ดึงด้ายทั้งหมดให้ตึงเสมอ กันและนำมารับหลักที่ 2 ตามแนวเข็มนาฬิกา
- ดึงด้ายทั้งหมดให้ตึงเสมอ กันมาทางด้านหน้าหลักที่ 3 ซึ่งเป็นจุดแยกได้ โดยใช้ด้ายอีกกลุ่มนึง ซึ่งเป็น ด้ายตากอสอดเข้าไประหว่างด้ายที่แยกเป็น 2 ส่วนเท่าๆ กัน ด้วยส่วนที่ไม่ได้คล้องกับตากอแยกผ่านด้านหลัง หลักที่ 4 และส่วนที่คล้อง ตากอตึงผ่านด้านหน้าหลักที่ 4
- รับด้ายทั้งสองส่วนเข้าด้วยกัน ตึงให้ตึงสาวยันอ้อมหลักที่ 5 ตามแนวเข็มนาฬิกา
- ดึง ด้ายทั้งหมดให้ตึงพันอ้อมหลักที่ 6 และสาวด้วยตึง ดึงกลับมาเริ่มต้นที่หลักที่ 1 ใหม่ หากต้องการสลับสี ก็เปลี่ยนด้ายกลุ่มใหม่เป็นสีที่ต้องการ โดยเริ่มตั้งแต่หลักที่หนึ่ง เช่นกัน ทำหมุนเวียนไปเช่นนี้เรื่อยๆ จนด้วยที่ เรียงมีความสูงเท่ากับความกว้างของผ้าที่ต้องการใช้
- ถอดไม้ทั้งหมดออกจากไม้ขี้นเครื่องทอ และนำไม้หน่อสะยาสอดเข้าไป เก็บตากอแทนไม้กลูโจ (หลักที่ 6) ซึ่งต้องใช้สำหรับช่วยแยกด้ายเวลาทอ เมื่อเสร็จเรียบร้อยแล้วทจะมีลักษณะดังภาพ จากนั้นนำเครื่องทอทาง ด้านไม้รังผ้าไปผูกยึดกับฝา หรือเสาจะเรียบง่าย โดยให้ได้ระดับความสูงประมาณครึ่งของผู้ทอขณะที่นั่งรับกับ พื้น ส่วนทางด้านไม้พันผ้า นำแผ่นหนังมาอ้อมรอบเอวด้านหลังของผู้ทอ และผูกรังหัวท้ายกับปลายทั้งสองของ

ฐานข้อมูลห้องถีน จังหวัดกำแพงเพชร-ตาก

สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

ไม่พันผ้า พร้อมกับดึงเครื่องทอให้ตึงพอประมาณ โดยผู้ทอจะเริบถอยหลังนั่งในตำแหน่งที่เหมาะสม

คำสำคัญ : ผ้าทอกะหรี่ยง

ที่มา :

<http://www.otoptoday.com/wisdom/1359/%E0%B8%9C%E0%B9%89%E0%B8%B2%E0%B8%97%E0%B8%AD%E0%B8%81%E0%B8%B0%E0%B9%80%E0%B8%AB%E0%B8%A3%E0%B8%B5%E0%B9%88%E0%B8%A2%E0%B8%87>

รวบรวมและจัดทำข้อมูล : กัญจนा จันทร์สิงห์

วันที่ : 2018-08-16

https://arit.kpru.ac.th/ap2/local/?nu=pages&page_id=772&code_db=610007&code_type=TK003